

Motion till riksdagen 2005/06:Ju514

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Svensk polis i medborgarnas tjänst

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Inledning	4
Utmaningen – bryt brottskurvan	5
4 000 nya poliser utbildas..., men det är i dag färre poliser	6
Polisen styrs demokratiskt – av regeringen	7
Strukturella problem.....	7
En nationell polis	9
Långsiktigt hållbar finansiering av polisen	10
Kräv resultat – utvärdera på riktigt.....	11
En nationell, men lokalt förankrad, polis	11
Ledarskap på alla nivåer.....	13
Svensk polis måste bli bättre på ledarskap	13
Rätt kunskap och kompetens.....	14
Samordna utbildningen av de brottsbekämpande myndigheterna	14
Arbets sättet är A och O – samverkan med andra	15
Nolltolerans – eller lågtolerans – mot alla brott	16
Antagningen till polisutbildningen	17
En till polishögskola.....	17
Anställ fler specialister.....	18
Ökad mångfald.....	18
Fler poliser – på riktigt.....	19
Poliser ska göra rätt saker	20
Rensa i byråkratin	20
Polisen måste ha den bästa tekniken	21
Poliser ska inte utreda varandra	22
Effektivt internationellt samarbete	22
Säkerhetspolisen.....	22

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av tydligare politisk styrning av de brottsbekämpande myndigheterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av strukturella förändringar inom polisen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsättandet av en parlamentarisk polisutredning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en långsiktig hållbar finansiering av polisen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjukkostnader och statliga pensioner inte skall få påverka polisens operativa arbete.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om adekvata mätbara metoder för att utvärdera polisens arbete och kvalitetssäker redovisning av detsamma.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell men lokalt förankrad polis.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en samordnad operativ och taktisk ledning inom polisen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör redovisa kriterierna för utnämmandet av de högsta cheferna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de regionala polisstyrelserna skall garanteras inflytande över tillsättandet av regionala och lokala chefer.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en grundläggande polischefsutbildning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av utbildningen av anställda inom de brottsbekämpande myndigheterna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underrättelsestyrd verksamhet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett nationellt underrättelsecentrum.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvärdera polisens arbetstidsavtal.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att prioritera s.k. mängdbrottslighet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reformera polisutbildningen och öka akademiseringen av densamma.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en fjärde polishögskola.

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att kvalitetssäkra polisutbildningen och utöka samarbetet mellan polisutbildningarna och polismyndigheterna.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om fler specialister inom polisen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att öka mångfalden inom poliskåren.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att intensifiera arbetet för att få fler kvinnor inom polisen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en sammanhållen strategi för att rekrytera poliser av annan härkomst än svensk.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av att öka antalet poliser i Sverige.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en mer flexibel stationering för polisen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att renodla polisens arbetsuppgifter så att polisen kan fokusera på kärnverksamheten.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om upprättandet av fungerande medborgarkontor i kommunerna.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kommersiella arrangemang som kräver stora polisinsatser och bevakningen vid statsbesök.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att effektivisera och minska det administrativa arbetet som följer efter ett ingripande, utan att kraven på rättssäkerhet sänks.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av modern teknik som hjälpmedel i polisens arbete.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att förbättra polisens utrustning.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av att polisen förfogar över ett modernt kommunikationssystem över hela Sverige.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inrätta en fristående utredningsenhet för att utreda brott där poliser är misstänkta gärningsmän.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att samordna samtliga svenska underrättelsetjänster.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om livvaktsskyddet för centrala politiska företrädare.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av utvidgade tvångsmedel och övriga processuella frågor.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att öka insynen i Säpos arbete genom en parlamentarisk insynsgrupp.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Alla tycker om polisen, dessa viktiga socialarbetare med våldsmonopol. Jag brukar ibland bli illa berörd när jag hör folk generellt tala nedsättande om polisen. Men hur många av dessa personer har upplevt polisens vardag med ofattbara krav som ska uppnås trots bristande politiskt ledarskap, ekonomiska tvångströjor och en otillräcklig verktygslåda. Inte ens polisen kan trola på Socialdemokraternas befallning.

Justitieutskottets ordförande, Johan Pehrson, vid Folkpartiet liberalernas landsmöte i Göteborg den 20 augusti 2005.

Polisen är i dag en av de största statliga verksamheterna med drygt 23 600 anställda varav knappt 17 100 poliser (RPS Årsredovisning 2005). Det säger sig självt att trots att det endast är en nationell myndighet så är det en koloss.

Befogenheten att utöva polismakt är enligt regeringsformen delegerad till Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna. Ansvar för polisens arbete, utveckling och resultat åvilar dock enligt grundlagen och demokratins principer främst regeringen. Polisens verksamhet och organisation regleras av vanliga förvaltningslagar och förordningar samt specifikt av polislagen. Den senare kompletteras med polisförordningen och regleringsbrev för polisorganisationen. Regleringsbrevet är det årligen återkommande beslutet av regeringen om resurstilldelning och om prioritering av polisens arbete.

Polisens effektivitet bestäms således av flera faktorer. Det handlar om ekonomiska ramar, planeringsförutsättning, lagstiftning, regleringsbrev, utnämningmakten, den informella styrningen samt inte minst det politiska ledarskapet. Dessa verktyg gör självklart Justitiedepartementets politiska avdelning och övriga regeringen till ansvariga för polisen. Det man inte kontrollerar från Justitiedepartementet är självklart hur andra eftersatta politikområden påverkar polisarbetet. Det kan gälla det växande utanförskapet, socialtjänsten eller missbrukarvården. Dessutom finns det omfattande omvärldsförändringar som påverkar polisens förutsättningar – inte minst brottslighetens utveckling.

Brottsligheten är en social orättvisa hur man än vänder på det; hårdast drabbas människor som redan är socialt utsatta. Vid varje brott minskar rättstryggheten och tilltron till demokratins förmåga att säkra personlig och ekonomisk trygghet rubbas. I brottslighetens spår följer alltid lidande för brottsoffret och i förlängningen också för gärningsmannen. Misär och utanförskap är drivhus för brottsligheten, därför måste krafttag mot brottslighet alltid förenas med en insikt om och målmedvetenhet att bekämpa dess sociala orsaker – ingen människa föds ju kriminell. Ett starkt brottsförebyggande arbete är grunden för ökad trygghet. Våra gemensamma normer kring vad som är rätt och fel, tillsammans med ett väl fungerande rättsväsende, utgör själva pulsådern i en rättsstat. Men i samma takt som grundläggande värderingar i samhället om eget ansvar och att göra rätt för sig har urvattnats, har det svenska rättsväsendet under elva års socialdemokratiskt styre stadigt tömts på kraft. Människors tilltro till att faktiskt få hjälp om man utsätts för ett brott är i gungning.

Folkpartiet liberalerna redovisar i denna motion den verklighetsbild vi ser, våra politiska riktlinjer och krav för att öka tryggheten samt förbättra kvaliteten i polisens arbete. Beskrivningen och förslagen på förändringar ska läsas som kritik av regeringens politik på polisområdet de senaste elva åren. Fokus är framför allt på den styrning som regeringen utövar i sin budgetproposition för år 2006.

Utmaningen – bryt brottskurvan

År 2004 anmäldes 1,25 miljoner brott i Sverige. Detta är en relativt stabil siffra över de senaste åren. Det gäller dock att komma ihåg att mörkertalet bedöms vara enormt samt att det för enskilda brottstyper skett stora förändringar. De anmälda våldsbrotten ökade med 20 procent den senaste tioårsperioden.

Brottsutvecklingen sedan 1994 är sorglig:

	1994	2004	Förändring
Dödligt våld	160	215	34 %
Misshandel	53 665	67 089	25 %
Sexualbrott	7 679	11 204	46 %
Bilbrott	198 854	226 163	14 %
Cykelstöld	119 802	70 875	-41 %
Inbrottsstöld	141 280	119 287	-16 %
Stöld ur/från fordon	123 134	144 250	17 %
Stöld ur butik	55 729	61 743	11 %
Rån	5 331	8 590	61 %
Skadegörelse	100 556	147 222	46 %
Narkotikabrott	31 735	52 657	66 %

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Brott klaras upp till en oacceptabelt låg nivå och polisens möjligheter att hjälpa människor är begränsade – inte minst utanför storstäderna. Självklart kan inte alla brott klaras upp. Men den bristande effektiviteten spänner över hela fältet av brottslighet. Att t.ex. endast en tredjedel av alla värdetransportrån klaras upp är oacceptabelt. Det kan möjligen accepteras att endast en tredjedel av cykelstölderna klaras upp.

Den verkliga personuppläringsprocenten har i årtal legat på ungefär 16 procent hos polisen. Av dessa är det färre anmälda brott som går till åklagare. Än färre som går till domstol eller prövas på annat sätt. Slutligen är det ännu färre brott som leder till att en gärningsman verkligen fälls till ansvar för det aktuella brottet.

Om vi lägger till det faktum att bara en bråkdel av alla brott polisanmäls blir det en liten procent av alla brott som leder till att någon döms och att brottsoffret får upprättelse. Brottslighet kan leda till våldsamt död, kränker integritet och minskar många människors chanser till ett bra liv. Trygghet

Fel! Okänt namn på

ersätts av rädsla. Tron på demokratins förmåga att säkra individers fysiska och ekonomiska situation minskar därmed. Trygghet och säkerhet är i sig också centrala element för att marknadsekonomin ska fungera och ett samhälle ska ha tillväxt. Polisen ska stå som en yttersta garant för denna trygghet och säkerhet.

4 000 nya poliser utbildas..., men det är i dag färre poliser

Utmaningarna inom polisen år 2005 är fortsatt stora. Elva år med en svag politisk ledning har gjort det svårt att prioritera och fokusera på kvalitets- och effektivitetsökningar. Omvärlden har förändrats i nästan lika snabb takt som man inom polisen de senaste åren behövt ägna sig åt ogenomtänkta och kort-siktiga omorganiseringar. Den närpolisreform som fortfarande tas upp i högtidstalen är i praktiken redan avskaffad som organisationsform. På papperet finns dock begreppet kvar – inte minst i regeringens dokument. Närpolisverksamhet är ett arbetssätt som numera sammansmälts med problemorientering och underrättelse. Det bygger mer på insatser mot känd kriminalitet i stället för att i grunden förebygga dess existens. Denna inriktning beror på behovet av att få ut maximal kraft i den direkta brottsbekämpningen efter budgetanslag. Det har visat sig vara för ineffektivt att med begränsade ekonomiska resurser hålla sig med mindre närpolisområden, många polisstationer och poliser väl synliga i gatubilden. Effekten är dock att det viktiga långsiktiga och förebyggande arbetet försvåras avsevärt.

Regeringens mantra om att ”4 000 nya poliser utbildas under mandatperioden 2002–2006” börjar ge visst resultat i numerären. 1994, när s-regeringen tillträdde, fanns det totalt drygt 18 100 poliser (RPS personalbyrå). I dag finns det knappt 17 100 poliser (enligt RPS årsredovisning 2004, 17 300 enligt regeringen i budgetpropositionen för 2006). Antalet poliser 2006 beräknas vara knappt 17 400 (enligt RPS årsredovisning). Trots evigt tal om att det blir fler poliser i Sverige så kan Socialdemokraternas snart tolvåriga maktinnehav konstateras ha lett till något färre poliser.

Rikspolisstyrelsen framhåller diplomatiskt i sitt budgetunderlag för 2006–2008 att fixeringen vid ett visst antal poliser ”inte är helt oproblematiskt”. ”Antalet anställda kan aldrig vara ett mål i sig utan bara ett medel för att nå verkliga mål för verksamheten.” Det är lätt att hålla med. Det är förödande för verksamheten att s-regeringens enda mål för perioden 2002–2006 är 4 000 nya poliser.

Vi behöver poliser för att förebygga, utreda och senare lagföra för de brott som begåtts. Uppgifterna som ligger på svensk polis är i dag omfattande. Deras främsta uppgift är enligt polislagen att:

- 1) förebygga brott och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten,
- 2) övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, hindra störningar därav samt ingripa när sådana har inträffat,

3) bedriva spaning och utredning i fråga om brott som hör under allmänt åtal,

4) lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen,

5) fullgöra den verksamhet som ankommer på polisen enligt särskilda bestämmelser.

Alltmer talar för att polisen har svårt att i tillräcklig omfattning klara av sina tre främsta uppgifter. Huvudansvaret för verksamheten inom svensk polis vilar på regeringen. Det finns i dag allvarliga brister i styrningen av polisen från regeringens sida.

Att medborgarna inte är nöjda med utvecklingen och tryggheten kan läsas av den tilltagande privatiseringen av polisens uppgifter. Bevakningsbranschen har i dag fler än 250 företag och 16 000 väktare. Men även bevakningsbranschen har problem med utvecklingen och understryker själv att man inte vill ta på sig rollen som ersättare i form av "B-poliser".

Ett särskilt problem för bevakningsbranschen är att polisen strypt utbildningen av ordningsvakter. Detta sköttes tidigare av branschen själv och de som utbildades godkändes senare av polisen. Nu vill polisen själv sköta utbildningen efter vad man tycker är lämpliga numerärer och utefter egna behov snarare än branschens.

Signaler om att utländska bevakningsföretag alltmer proaktivt är beredda att aktivt gripa eventuella gärningsmän, innebär ytterligare att förtroendet för t.ex. polisen riskerar att minska. Att detta förekommer kan endast rimligen bero på att polisen inte på ett acceptabelt sätt klarar av sin uppgift.

Polisen styrs demokratiskt – av regeringen

Bristen på politisk ledning av de brottsbekämpande myndigheterna i allmänhet, men kanske polisen i synnerhet, är den största bristen i arbetet för ett tryggare Sverige. Det krävs mer än friska pengar för att få ordning på brottsbekämpningen i Sverige. Utan genomtänkt politisk ledning och strukturellt arbete riskerar nya pengar vare sig öka effektiviteten eller produktiviteten.

Strukturella problem

För att modernisera svensk polis krävs, utöver anslagsförstärkningar, även strukturella förändringar. Det visar inte minst den s.k. Göteborgskommitténs betänkande (SOU 2002:122). De nödvändiga förändringarna bör förankras och genomföras i bredast möjliga politiska samförstånd. Regeringen måste på allvar prioritera vilka av polisens arbetsuppgifter som är viktigast. Detta gäller inte minst när anslagsramarna är snäva och provocerande kortsiktiga.

Av "Strukturella brister inom polisen" (Ds 2004:34) framgår att flera av de saker som Göteborgskommittén pekade på är fortsatt verkliga problem. An-

Fel! Okänt namn på

svaret placeras på Rikspolisstyrelsen för svag styrning, men regeringen är den som styr Rikspolisstyrelsen. För engagerade ansvariga på Justitiedepartementet kan inte kritiken som framförs i både Göteborgskommittén och skriften ”Strukturella brister inom polisen” vara någon större nyhet.

Den nu pågående Ansvarsutredningen har i ett första betänkande (SOU 2003:123) redan visat på klara strukturella brister i samhällets organisation i allmänhet, och detta gäller kanske den samlade brottsbekämpningen i synnerhet:

Det går heller inte att urskilja någon sammanhållen statlig styrningsstrategi. Det gör det svårt för medborgaren att överblicka samhällsorganisationen och veta hur man skall utkräva ansvar. Man kan även se framväxten av politiska samordningsinitiativ som en indikator på att den hittillsvarande sektors- och ansvarsfördelningen behöver förändras. En central fråga för kommittén är således att överväga om denna flernivåstyrning är motiverad eller om det går att renodla roller och ansvarsfördelning (s. 13–14).

I första hand är kommitténs uppdrag att diskutera en tydligare ansvarsfördelning som en avgörande faktor för att utveckla de offentliga verksamheterna och göra dem mer överskådliga för medborgarna. Som en andra avgörande förutsättning diskuterar kommittén vikten av att motverka den starka sektoriseringen inom den svenska samhällsorganisationen. Det försvårar samverkan mellan olika nivåer och sektorer och försvårar en helhetssyn på medborgarnas och den enskildes behov (s. 17).

Redovisningen och analysen av brister och förtjänster med den nuvarande ordningen kantrår över på grund av brister i flera delar när det gäller de brottsbekämpande myndigheterna. ”Mobilisering mot narkotika” menar i en rapport (Organiserad kriminalitet, grov narkotikabrottslighet, juni 2004) att just ”beträffande bekämpningen av organiserad brottslighet går det inte att urskilja någon sammanhållen styrningsstrategi, och sektoriseringen är högst påtaglig”. Att regeringen genom sina separata regleringsbrev för de sex brottsbekämpande myndigheterna splittrar kraften i brottsbekämpningen är svårt att förstå. Dessa brister i nuvarande styrning måste regeringen ta på allvar.

Många menar att polisen egentligen inte omorganiserats sedan 1965 då polisen förstatligades. Det som man nu kallat omorganisation har enligt detta synsätt varit förändringar på papperet. Närpolisverksamhet är därför inte en organisationsform utan mer ett sätt att arbeta. Detta arbetssätt genomfördes dock främst som ett stort organisatoriskt projekt under svåra förutsättningar med många små polisstationer som kostade pengar och skulle bemannas.

Utvecklingen av det som kallas ”En nationell polis” driver i dag fram nya spänningar mellan dagens polismyndigheter. Begreppet låter kraftfullt, men kvar finns fortfarande 21 fristående myndigheter. En del av retoriken i detta arbete riskerar att avslöjas som ”kejsarens nya kläder”. Bara det faktum att vissa myndigheter har något hundratal anställda och andra ska ha uppåt 5 000 personer anställda är ett strukturproblem.

I Rikspolisstyrelsens årsredovisning för 2004 sägs:

Arbetet utgår från en nationell helhetssyn på verksamheten och ett effektivare utnyttjande av Polisens samlade resurser. Det är verksamhetens

krav och inte organisationens utseende som ska vara avgörande för hur verksamheten ska bedrivas. (s. 64)

Det är dock en självklarhet att det faktum att vi talar om 21 helt självständiga myndigheter komplicerar en effektiv utveckling och påverkar naturligtvis verksamhetens utformning.

Regeringen stoppar själv huvudet i sanden i sin budgetproposition för 2005: "Förutsättningarna för att skapa förändring som leder till en effektivare verksamhet är goda då Sverige, till skillnad från många andra länder, har en samlad polisorganisation." Om regeringen avser att vi endast har en nationell polisnivå och ingen regional/lokal så har ju detta varit ett faktum. Effektiviteten har inte direkt ökat. När man granskar s.k. vardagsbrott som t.ex. bilstölder och bostadsinbrott, så upptäcker man att polisen har halverat uppklaringsprocenten bara de senaste tio åren. Under samma tid har budgetanslaget ökat med 30 procent. Med en sådan verklighet måste den s-politiska styrningen starkt ifrågasättas.

När polisen i Örebro, Dalarna och Västmanlands län nyligen upptäckt att det finns mycket brottsbenägna personer som vistas eller bor i gränstrakterna, så har man behövt teckna ett särskilt samverkansavtal för att kunna göra kraftfulla gemensamma insatser. Detta är talande för problematiken med 21 olika länsmyndigheter inom svensk polis. Det finns många länsgränser i Sverige och i många olika konstellationer.

En nationell polis

Att arbetet med en nationell polis nu drivs vidare med full kraft så att kommunikationscentralerna ska kunna slås samman mellan fler myndigheter, innebär nya förlamande spänningar. Vi kommer då att se länspolismästare som inte själva har kontroll över den minuteroperativa verksamheten utan mer får vara administratörer. Det gillar sannolikt inte många, och därmed har vi ett nytt strukturellt ledarskapsproblem om inte ansvariga politiker tar tag i detta från grunden. Regeringen har hittills inte visat någon vilja att själv styra utvecklingen av en nationell polis, detta trots att det endast är just regeringen som styr myndigheterna. Rikspolisstyrelsen i sin tur väljer att låta lite av "låt-gå-mentalitet" prägla utvecklingen.

Ett exempel är hur polismyndigheterna, i den regionalisering vi ser, till stor del själva får slåss om de gemensamma enheter som växer fram. Det gäller t.ex. kommunikationscentraler, samordningsansvaret för KUT-enheter och lyssningsenheter när det gäller hemliga tvångsmedel. Det framstår som om man är ointresserad av att leda någon utveckling utan i stället väljer att låta det bli som det blir. Ansvar för detta är regeringens.

Alla brottsbekämpande myndigheter i Sverige utom polisen är i dag "enmyndighetsorganisationer". Gällande de f.d. sex regionala åklagarmyndigheterna fattade riksdagen beslut hösten 2004 om att ombilda myndigheterna till en ny myndighet (prop. 2004/05:26 "En ny åklagarorganisation"). Många

Fel! Okänt namn på

utredningar och analyser pekar på att även polisverksamheten bör samordnas inom en myndighet, bl.a. för att underlätta arbetet tillsammans med övriga brottsbekämpande myndigheter. Detta kräver dock ett antal viktiga överväganden, inte minst när det gäller demokratiaspekter.

Folkpartiet liberalerna anser att de strukturella problemen inom polisen måste lösas i grunden. Detta kräver dock en mer omfattande sammanhållen analys än vad vi kan redovisa i en motion till riksdagen. Vi förordar därför att en ny parlamentarisk polisutredning tillsätts, detta för att bl.a. komma med konkreta förslag på hur dagens strukturella problem kan lösas samt de problem vi kan se vänta bakom hörnet. Ett annat alternativ är att tillsätta en polisberedning för att med en bred parlamentarisk förankring gå till botten med polisen strukturproblem.

Långsiktigt hållbar finansiering av polisen

2004 föreslog regeringen en marginell ökning av anslaget till polisen. Därefter, när riksdagen i december 2004 fattat beslut om polisens budget, beslutade regeringen i regleringsbrevet om generella indragningar, uppsagda anslagskrediter och tvångsindragning av nästan allt anslagssparande. Detta slog sönder mycket av myndigheternas planering och förde ner det politiska ledarskapet nära nollpunkten.

Polisens strukturella underfinansiering måste upphöra. Beslut om sjukkostnadsansvar och statliga pensioners ryckighet ska inte få effekter på den operativa verksamheten på kort sikt. Pris- och löneomräkningsmodellen lämpar sig synnerligen dåligt för statens kärnuppgifter. Den aviserade nivåhöjningen av anslagen till polisorganisationen avseende år 2007 riskerar att i praktiken till stor del täcka upp befintliga löpande underskott.

Få som arbetar med polisens ekonomistyrning kan hålla med regeringen som menar att ”satsningarna på polisen har lett till att polisorganisationen har en ekonomi i balans” (prop. 2005/06:1 UO 4 s. 133). Det finns mycket som talar för att endast delar av de planerade satsningarna är finansierade. Stora förtidspensioneringar av såväl polis som civilanställd personal bekräftar detta. Likaså att RPS planerar att dra ner på polisutbildningen.

De ur ledarskaps- och styrningsperspektiv obegripliga besluten av s-regeringen gällande indragningarna av pengar från rättsväsendet och polisen i slutet av 2004, innebär att den långsiktiga ekonomiska hushållningen och planeringen inom polisen nu försvåras. Ingen myndighet vågar längre spara på sina anslag eftersom det som sparas för framtida satsningar kan komma att dras in av s-regeringen.

Trots denna verklighet förfäktas att ”Polisen skall ges möjlighet att utveckla verksamheten så att den kännetecknas av ett långsiktigt perspektiv...” (prop. 2005/06:1 UO 4 s. 134). Det socialdemokratiska retorikgapet börja därmed att nå avgrunds nivåer.

Nyckeltalen, som används av RPS för fördelningen av anslaget för 2006 om 15 674 miljoner kronor gentemot polismyndigheterna, är svåra att förstå.

Frågetecknen ute hos myndigheterna är många. Det är viktigt att RPS tar med sig detta i arbetet med att fortsätta utveckla fördelningsnycklarna till länsmyndigheterna.

Kräv resultat – utvärdera på riktigt

Vidare måste polisens verksamhet så långt det är möjligt gå att mäta. Utmaningarna är enorma. Det är därför allvarligt att det förekommer misstankar och påståenden om att statistikuppgifter behandlas på ett visst sätt för att förmedla en vinklad bild av verkligheten. Att polisen under särskilda kampanjdagar skall arbeta extra hårt gentemot s.k. mängdbrottslighet sprider också en osäkerhet om det viktiga är att avsluta ärenden eller att det finns chans att brotten faktiskt personuppklasas. Det senare kräver betydligt mer arbete samtidigt som just effektiv utredningsverksamhet är en bristvara hos de flesta myndigheterna.

1 000 000 vanliga utredningstimmar har försvunnit inom svensk polis på några år. Detta beror på det faktum att fler starka utredningsverksamheter upplöstes när s-regeringen okänsligt drev igenom den s.k. närpolisreformen för snart tio år sedan. Kompetenta utredare omvandlades över en natt till närpolis med ofta helt andra centrala uppgifter. Vidare har ökningen av grova brott och våldsbrott tvingat polisen att prioritera ned andra brottstyper.

Det är viktigt att polisen verkligen ges en stark styrning. Mål ska vara begripliga och möjliga att uppfylla på ett meningsfullt sätt. Därför kan man t.ex. ifrågasätta att det sätts upp mål om antal s.k. alkoholblås en myndighet genomför. Målet är lätt att nå genom massprovtagningar av bilister vid rusnings-tid. Frågan är dock om detta verkligen bidrar till det verkliga målet om att minska trafikdöden på våra vägar.

Nyligen har kvaliteten i polisens årsredovisningar uppmärksammats. Det är allvarligt att verkligheten förskönas när verkligheten och vad som hänt inom polisen redovisas. Polisens redovisningar utgör viktiga beslutsunderlag i den demokratiska beslutsprocessen. Misstankar om att siffror friseras för att tillfredsställa regeringen är i förlängningen mycket allvarliga och försämrar tilltron till det demokratiska systemet. Regeringen måste därför ta initiativ till att kvalitetssäkra redovisningen av polisens arbete.

En nationell, men lokalt förankrad, polis

Dagens utveckling mot mer av en fjärrpolis som endast kommer när det behövs är inte hållbar.

Polisen har sedan förstatligandet genomlidit alltför många energiska organisationskonsulters färgglada presentationer. För drygt tio år sedan slog tanken om närpolisen igenom på det teoretiska planet. Tanken var att polisen, efter internationella förebilder, ska arbeta utifrån ett lokalt perspektiv och

Fel! Okänt namn på

finnas nära medborgarna rent fysiskt. Samtidigt som närpolisreformen genomfördes skedde stora neddragningar av både antalet poliser och antalet civilanställda. Detta gjorde att reformen aldrig fick sitt tänkta genomslag. I dag ligger den i ruiner jämfört med sin ursprungliga form.

I budgetpropositionen för 2005 slår regeringen fast att ”polisen fortsätter att satsa på och utveckla det arbete som har sitt ursprung i närpolisreformen” (s. 23). I budgetpropositionen för 2006 har viss insikt om verkligheten infunnit sig även hos s-regeringen. ”Det är därför inte rimligt att närpolisen ska arbeta exakt som det var tänkt för tio år sedan.” Det är bara att konstatera att detta faktiskt är omöjligt när hundratals polisstationer har stängts och hundratals närpolisområden har slagits ihop sedan s-regeringen tillträdde. Nu måste det dock till en verklighetsförankrad vision för polisen i Sverige.

Nya tankar om en mer centraliserad polis har på senare tid förts fram alltmer intensivt. Folkpartiet liberalerna menar att polisen främst bör organiseras och ledas lokalt men väl kraftsamlas mer centralt. Flera områden kan med fördel sammanföras i tanken bakom en nationell polis. Det kan gälla IT-frågor, personaladministration, kriminaltekniska funktioner, underrättelseverksamhet, ekobrottsfunktioner m.m. som säkert kan samordnas eller sammanläggas mellan myndigheterna. Skäl saknas dock att utan djupare analys driva tanken om centralisering av polisen för långt. Stora enheter förlorar lätt ett lokalt perspektiv, blir anonyma och svåra att styra, inte minst gäller det kommunikationscentraler och operativa ledningsfunktioner.

När det gäller de ekonomiska förutsättningarna kan man konstatera att vi inte får fler poliser än vi betalar för. Glädjande nog har antalet elever på polisutbildningen nått en anständig nivå för att öka numerären på poliser. Men det finns en baksida. Den strukturella underfinansieringen är så allvarlig att polischeferna i varje län tvingas avskeda civilanställd personal och lägga ned polisstationer för att kunna anställa de nya poliser som varje år tar examen.

Konsekvenserna av nedläggningarna är en fjärrpolis där den lokalt förankrade och lokalt närvarande polisen blir alltmer sällsynt, vilket försvårar det förebyggande arbetet som polisen ska bedriva enligt polislagen. Förlorarna finns framför allt i de mest utsatta områdena där människor lever i ett utanförskap och polisen betraktas med misstänksamhet. En polis som endast kommer med repression vid brott bygger inga broar till övriga samhället. För att bryta unga människors kriminalitet är det nödvändigt att polisen har total lokalkännedom för att i samarbete med andra myndigheter effektivt kunna avbryta en inledd brottskarriär.

Med en stark lokal förankring och lokal närvaro blir det också möjligt med ett annat operativt ledarskap inom polisen där varje enskild polis får ökat eget ansvar. En sådan förändring är också nödvändig om det ska gå att ställa ökade krav på ansvariga chefer inom polisen vad gäller effektiviteten inom såväl närpolisområden, länsmyndigheter och polisorganisationen som helhet.

Ledarskap på alla nivåer

Rapporten ”Strukturella brister inom polisen” var en fördjupning av utredningen om EU-toppmötet i Göteborg 2001. Där redovisas några av dagens strukturella problem inom polisväsendet. Det fokuseras främst på ”bristande ledarskap och bristande samsyn mellan olika polismyndigheter”. Det pekas även på bristande förmåga för polismyndigheterna att tillhandahålla fungerande planering och beredskapsrutiner inför särskilda händelser.

Polisens ledarskapsstruktur är baserad på en gammaldags hierarkisk modell. Verkningsfulla insatser för att modernisera polisens organisation är nödvändiga. Utbildning och fortbildning i ledarskap krävs för att polisen ska fungera effektivt samt för att de anställda ska må bra. Ingen polis bör utföra en uppgift som han eller hon saknar adekvat utbildning för. Det är allvarligt om chefsstrukturen får formen att de poliser som besitter de avgörande operativa kunskaperna får stå tillbaka för de mer administrativa cheferna som framför allt fokuserar på ekonomiska förutsättningar. Ledarskapsproblem hämmar polisens möjligheter att fullgöra sitt främsta uppdrag från medborgarna – att effektivt förhindra och bekämpa brottsligheten.

Erfarenheterna från händelserna vid EU-mötet i Göteborg 2001 pekar på behovet av en samordnad operativ och taktisk ledning inom polisen. Detta gäller såväl inom som mellan olika polismyndigheter samt mellan säkerhetspolisen och den öppna polisen. Här krävs tydliga riktlinjer från Rikspolisstyrelsen om hur dessa frågor ska hanteras vid stora arrangemang, särskilt om det finns risk för allvarliga ordningsstörningar.

Regeringen utser rikspolischef och länspolismästare. Det är fråga om viktiga chefer som med sitt ledarskap kan påverka en hel organisation. Regeringen måste tydligt redovisa vad den har för kriterier när den utser dessa chefer – de viktigaste ledarna inom svensk polis. Det är de som ska göra jobbet tillsammans med poliserna ute på fältet. De regionala polisstyrelserna ska garanteras ett inflytande över tillsättandet av regionala och lokala chefer.

Svensk polis måste bli bättre på ledarskap

”Regeringen bör överväga att införa en för hela det svenska polisväsendet enhetlig och grundläggande polischefsutbildning”, så lyder rådet från utredningen Strukturella brister inom polisen. Det är lätt att hålla med.

De behövs en nationell kvalitetssäkrad organisations- och ledningsstruktur, en förstärkt nationell chefs- och ledarskapsutbildning och en förbättrad kontakt med extern kvalificerad forskning kring ledarskapet. RPS arbetar nu inom ramen för en nationell polis med projektet Chefsutveckling som genomförs av PHS. Tanken är att chefer som får sitt första uppdrag som innehåller ett klart verksamhetsansvar innefattande personalansvar och visst ekonomiskt ansvar ska vara målgrupp. Det är en bra början på ett under decennier eftersatt område inom svensk polis.

Fel! Okänt namn på

Bristerna i ledarskap leder inte bara till att effektivitet blir sämre i verksamheten utan även till att den enskilda polisens arbetsmiljö riskerar att försämrans. Olika undersökningar indikerar allvarliga problem med ledarskap och arbetsmiljö inom polisen. Det är glädjande att sjukfrånvaron minskat till 4,7 procent under 2004. Förhoppningsvis beror detta främst på att systematiskt arbete med rehabilitering, bättre utbildade chefer samt samverkansrutiner med andra myndigheter blivit bättre. Att en så stor del av Sveriges poliser trots detta är sjukskrivna blir ur ett verksamhetsperspektiv ett betydande problem. Lägg därtill poliser som har olika begränsningar när det gäller att t.ex. jobba natt så blir utmaningen ännu större.

Ansvar för att förbättra det samlade ledarskapet och skapa en god arbetsmiljö åvilar såväl de enskilda polismyndigheterna som Rikspolisstyrelsen. För att utveckla cheferna inom polisen framförs från fackligt håll att cheferna bör få möjlighet att ha en mentor eller annan handledning. Mentorer kan sökas såväl inom organisationen som utanför. Att nyttja tidigare chefer i organisationen kan vara ett bra sätt att tillvarata kompetens. Mentorskap kan vara ett sätt att överföra erfarenheter från en person till en annan. Detta är särskilt viktigt med tanke på det omfattande generationsskifte polisen står inför – inte minst när det gäller ledande befattningar. Chefshandledning kan vara en lärande och reflekterande gruppdiallog för chefer som vill utveckla sitt ledarskap och höja yrkeskompetensen.

Rätt kunskap och kompetens

Utbildning och kompetens kostar. Men den som tycker det är dyrt måste betänka att okunskap och bristande kompetens kostar ännu mer.

Samordna utbildningen av de brottsbekämpande myndigheterna

Utbildningsinsatserna behöver kraftsamlas för samtliga brottsbekämpande myndigheter. I dag bedriver de brottsbekämpande myndigheterna i huvudsak sin utbildning "lokalt" inom den egna organisationen. Till och från sker detta i samarbete med universitet och högskolor. Det förekommer dock vissa kurser där anställda från olika myndigheter kan delta tillsammans. Utbildningen inom polisen och tullen bedrivs numera endast i form av grundutbildning och s.k. funktionsinriktad utbildning, dvs. fortbildning inom olika typer av specialområden. Någon allmän obligatorisk vidareutbildning finns dock inte längre. Regelbundet återkommande fortbildningar, liksom specialistutbildningar för bl.a. bekämpning av narkotikabrott och organiserad brottslighet måste därför införas. Utbildning av anställda inom de brottsbekämpande myndigheterna behöver i många avseenden utvecklas och samordnas. Behovet av att bl.a. RPS tar ett större ansvar och aktivare styr vidareutbildningen

för alla poliser, inklusive chefer, understryks i rapporten ”Strukturella problem inom polisen”.

Arbets sättet är A och O – samverkan med andra

Polisen kan endast själv på goda vetenskapliga grunder utveckla sitt arbete. Dessvärre saknas det i dag strukturerad vetenskaplig polisforskning. Regeringen har valt att själv utsätta polisens arbetssätt för värderande ordalag. Därför redovisar även vi i Folkpartiet liberalerna vår syn på polisens arbetsmetoder.

Folkpartiet har i flera år framhållit att polisen med fördel kan arbeta med underrättelsestyrd verksamhet. Syftet är liknande tanken bakom närpolisen, dvs. mer proaktivt/förebyggande arbete byggt på verklig kunskap om ett visst område eller person. Genom att inhämta, förädla och analysera information om brottslighet kan man bekämpa den effektivare och ingripa i tid, i stället för att endast ingripa efter en händelse. Detta kräver att resurser frigörs för att bearbeta och analysera information. Den information som ett sådant systematiskt arbete producerar måste i hög omfattning få styra polisens prioriteringar och resursfördelning. Den måste inte minst samordnas med andra brottsbekämpande myndigheter – inte minst åklagarväsendet.

Inom ramen för en nationell polis kraftsamlar polismyndigheterna nu underrättelseverksamheten. Detta är att välkomna eftersom årtionde av arbete ur ett helhetsperspektiv bedrivits på ett sorgligt ineffektivt sätt. Vi ser att behovet är ännu större av samordning mellan samtliga brottsbekämpande myndigheter. Det finns ett stort behov av utveckling och samordning för att få ut mer av satsade resurser. Ett nationellt underrättelsecentrum (NUC) eller en ny underrättelseenhet har föreslagits av ”Mobilisering mot narkotika”. Syftet är att utveckla myndigheternas gemensamma arbete inom området och på nationell nivå samlokalisera myndighetsexpertis. Därigenom kommer bl.a. informationsvägarna mellan myndigheterna att väsentligt kunna förkortas. Detta bör snarast genomföras.

Det är dock viktigt att nya strukturella problem inte byggs in i utvecklingen. Det gäller t.ex. hur polismyndigheternas regionala ansvar för olika enheter fördelas. Att lägga ut ansvaret för underrättelsesamordningen och ansvaret för avlyssningsverksamheten när det gäller hemliga tvångsmedel på olika myndigheter riskerar att bädda för nya problem.

Polisverksamheten skulle nästan kunna kosta hur mycket som helst. I ett läge då endast 16 procent av alla anmälda brott klaras upp, är det lätt att förstå behovet av ökade resurser i form av poliser som förebygger, utreder och klarar upp brott. Det går dock inte bara att fokusera på antalet poliser. Lika viktigt är att de arbetar effektivt.

”Förr gjorde jag brottsplatsundersökningar tre till fyra gånger i veckan. I dag gör jag en sådan vartannat år. Vi har inga möjligheter att i kommunen

Fel! Okänt namn på

utreda t.ex. skadegörelse.” Så säger en närpolis i en mindre kommun i Mellansverige vid ett besök från Folkpartiet liberalerna.

Arbetsavtalens decentralisering kostar sannolikt polisen miljoner kronor varje år eftersom dessa överallt måste administreras, tolkas och förhandlas. Just den periodplanerade arbetstiden har många klara fördelar. En risk är dock att den kan bli kontraproduktiv i extrema fall, trots självklar minimibemannning, eftersom det inte alltid är de tider som polisen mest behöver som är de mest populära. Detta måste noggrant utvärderas.

Nolltolerans – eller lågtolerans – mot alla brott

Det är inte politiken som ska utveckla arbetsmetoderna hos polisen. Men man kan dock inte som lekman låta bli att förundras över verkligheten. Årligen arrangerar numera polisen i de flesta län en välkommen specialsatsning på att utreda s.k. vardagsbrott genom en s.k. masskallning – i två dagar! Insatsen är påkallad från Rikspolisstyrelsen. Därefter återgår verksamheten till det normala, dvs. att åter lågprioritera denna typ av brottslighet, detta trots att man vet att mängdbrottsligheten ökar otryggheten och lätt ökar annan typ av brottslighet. Det saknas poliser till att vanligtvis utreda denna typ av brottslighet.

Folkpartiet liberalerna har länge hämtat inspiration i synen på polisens arbete från det framgångsrika arbetet med nolltolerans i New York, där brottsligheten minskade drastiskt efter att polisen ändrade strategi. Tanken var att myndigheterna skulle ta ett helhetsgrepp mot förfall, nedskräpning, klotter, kriminalitet och droger. Polisen tog också steget fullt ut i arbetet på gatan och genom att ingripa mot de mindre brotten lyckades man även få bukt med den grövre kriminaliteten. Genom att polis och åklagare ger mängdbrottsligheten en hög prioritet, kan man skärpa bekämpningen av all kriminalitet på bred front. Detta är viktigt för att öka medborgarnas verkliga och upplevda trygghet samt för att tidigt avbryta begynnande brottskarriärer. Viss tillämpning av denna strategi har framgångsrikt genomförts i delar av Sverige.

Polisen i New York arbetar efter ”Compstat”. Det är ett statistiksystem där man varje vecka aktivt och tydligt utvärderar utvecklingen för de sju mest problematiska brottstyperna. En central statistikenhet går igenom antalet anmälda brott fördelade på polisdistrikt. Vid regelbundna möten får ansvariga poliser vid varje närpolisområde redovisa brottsutvecklingen inom sitt ansvarsområde. Det finns extra resurser att sätta in för den som har tillfälliga brottsökningar eller andra problem. Men om inte detta hjälper fokuseras i stället på ledarskapets brister.

Antagningen till polisutbildningen

I dag är antagningsprocessen alltför slumpartad snarare än ett instrument för att hitta de bäst lämpade poliserna. Denna bild bekräftas av polisstudenterna själva i en undersökning som Polisförbundet utförde våren 2004. Av undersökningen framgår att personer i dag blir antagna trots att de inte uppfyllt samtliga krav på intagning och att intagningskriterierna är godtyckliga och luddiga.

Ett flertal studenter ifrågasätter också hur det kan komma sig att så många olämpliga personer och underkvalificerade kan passera.

Följande säger studenterna att de är missnöjda med: man behöver inte klara kraven/intagningen är godtycklig, rekryteringsprocessen är för lång, psykologtesterna är dåliga, processen är för militärisk samt innehåller för lite av lämplighetsbedömning.

I dag krävs det att man genomgått högskoleprovet, oavsett resultat. I praktiken kan personer som fått extremt låga resultat komma in på utbildningen. Att införa ett nivåkrav skulle gynna polisen eftersom statusen höjs när man kan göra direkta jämförelser med andra akademiska yrken. Ett problem med att inte ha ett nivåkrav är att det kommer in personer som inte har lika lätt att lära. Detta ställer stora krav på lärarnas pedagogiska färdigheter.

Ett enkelt sätt att förändra rekryteringsprocessen är att reformera polisutbildningen. Utbildningen skulle sannolikt gynnas av att ligga under högskoleförordningen. Dels skulle utbildningen leda till en högskoleexamen, dels skulle RPS inflytande över rekryteringen minska. Det övergripande målet för högskolor i Sverige är att studenterna lär sig kritiskt tänkande, att analysera, lösa problem och följa med i samhällsutvecklingen. Med tanke på hur omvärlden ser ut är det viktigt att även de framtida poliserna tillgodogör sig detta förhållningssätt.

En ökad akademisering av delar av polisutbildningen skulle på sikt också kunna öka möjligheterna till en svensk polisforskning av t.ex. fungerande metoder. I dag är man så gott som alltid hänvisad till utlandet för att hämta kunskaper om bl.a. nya fungerande arbetsmetoder för förebyggande eller direkt brottsbekämpande arbete. Vidare måste det ifrågasättas hur det kommer sig att bara ett fåtal personer som genomgått utbildningen underkänns. Det måste tydligt framgå att polisutbildningen just är en utbildning och inte utgör en garant för en på förhand given anställning.

En till polishögskola

I dag finns det tre polisutbildningar i Sverige. Det bör övervägas att starta en fjärde polishögskola för att klara framtida rekryteringsbehov. Ett problem vad gäller utbildningen och de nuvarande tre polisskolorna som finns är att kvalitetssäkringen visar tecken på att vara bristfällig. Samarbetet mellan utbildningarna och polismyndigheterna måste här förbättras och kompetenskra-

Fel! Okänt namn på

ven säkras. Möjligheterna till distansutbildning för att öka bredden gällande polisstudenterna bör utökas. Här är det extra viktigt med en kvalitetssäkring.

Den stora utmaningen är dock att möta det faktum att Rikspolisstyrelsen till följd av den strukturella underfinansieringen av polisen prognostiserat mer än en halvering av antalet polisstudenter jämfört med dagens planlagda 1 056 poliselever. Med en sådan styrning blir det märkligt att tala om nya polisutbildningar.

Anställ fler specialister

Det är också viktigt att rätt avvägning kan göras mellan poliser och civila specialister. En adekvat nivå på antalet anställda är visserligen en förutsättning för att polisen ska kunna nå de mål som ställs upp för verksamheten. Men faktorer som personalens kompetens, ledarskap, god och trygg arbetsmiljö (även polisens specifika arbetssituation), modern utrustning etc. är likaledes viktiga för att ett bra och tillfredsställande arbete skall kunna utföras. (RPS budgetunderlag för 2006–2008)

I dag utgörs polisorganisationens personal av antingen poliser eller civilanställd personal som framför allt utgör administrativt stöd. Utrednings- och underrättelseverksamheten inom polisen skulle kunna tjäna betydligt på en satsning på mer av ”multipla intelligenser”.

Omfattande analytiskt tunga utredningar och förhör av t.ex. unga lagöverträdare kan med fördel genomföras av personer med helt annan bakgrund än den polisiära. Dessvärre är det dock praktiskt omöjligt för länspolismyndigheterna att anställa andra kompetenser eftersom alla resurser måste styras till att nyanställa nyutexaminerade poliser. Denna politiska styrning och ensidiga fokus på fler poliser kopplat med den strukturella underfinansieringen, utgör i dag kanske den svåraste politiska blockeringen från s-regeringen.

Ökad mångfald

Poliskårens sammansättning bör spegla befolkningssammansättningen i Sverige, exempelvis vad gäller kön och etnisk bakgrund. Detta är avgörande för att skapa förtroende för polisen hos hela befolkningen. Samtidigt måste höga och generella krav ställas på egenskaper och kunskaper hos dem som rekryteras till polisen.

Tyvärr kan man konstatera att trots miljonsatsningar på bl.a. marknadsföring från polisen, så är antalet kvinnliga poliser ännu lågt, och antalet personer med utländsk bakgrund ännu lägre. Företrädare för RPS menar att man borde ha börjat med arbetet kring mångfald ”för tio år sedan”. Det är lätt att hålla med. Frågan har dock funnits på den politiska dagordningen under en längre tid, och här delas således ansvaret för misslyckandet mellan s-regeringen och RPS.

Arbetet för att få fler kvinnor inom polisen måste intensifieras inte minst vad gäller chefsnivå.

Polisen bör skyndsamt skaffa sig en sammanhållen strategi för att rekrytera poliser av annan härkomst än svensk. Denna strategi bör inbegripa allt från antagningsrutiner vid polisutbildningarna till attityderna inom poliskåren. Orsakerna till varför det fortfarande är få personer med invandrarbakgrund som söker sig till polisyrket måste också klarläggas samt om det i själva antagningskraven finns hinder som behöver åtgärdas, t.ex. gällande språkraven. Åtgärderna får dock inte innebära att man tummar på kvalitetskraven hos dem som söker sig till polisyrket. När det gäller språket är det centralt att man t.ex. kan kommunicera direkt med människor eller kvalificerat kan nedteckna ett förhör på en brottsplats. Vidare måste det undersökas om det s.k. fysprovet i onödigt stor omfattning exkluderar kvinnor. Regeringen bör snart återkomma med förslag på detta område.

Fler poliser – på riktigt

En av de grundläggande orsakerna till att Sverige misslyckas med att tränga tillbaka brottsligheten är att det finns för få poliser. Folkpartiet liberalerna välkomnar att det i dag finns en utbildningskapacitet på ungefär 1 000 nya poliser per år. För att öka den polisiära närvaron, öka utredningskapaciteten och förebygga brott behövs det fler poliser i Sverige. Folkpartiet liberalerna vill se minst 20 000 poliser i Sverige år 2014 jämfört med de 17 100 som i dag finns på papperet. Vi tror att deras möjligheter att arbeta polisiärt dessutom får en helt annan kraft om polisen använder sig av såväl civilanställd administrativ personal som specialister.

I en undersökning svarade sju av tio kommunstyrelseordförande i Sverige att staten inte klarar polisryddet av medborgarna i deras kommuner. I samma undersökning svarade åtta av tio kommunstyrelseordförande att de har ställt krav på staten för att få ytterligare polisresurser.

Polisbristen förvärras av det faktum att poliser ofta har behövt ta över rena kontorsuppgifter som tidigare sköttes av administrativ personal. Polisbristen gör sig märkbar över hela landet. I områdena kring storstädernas mest socialt och kriminellt belastade områden är polisens frånvaro ett huvudskäl till att brottsligheten kan etablera sig allt djupare och tränga allt längre ned i åldrarna. I många glesbygdskommuner eller mindre städer saknas bemanning på polisstationen under kvällar, nätter och helger vilket leder till att uttryckningstiderna blir oacceptabelt långa. Följden blir att otryggheten växer och många brott aldrig klaras upp. Polisen kan inte sköta sina uppgifter tillfredsställande på dessa villkor.

Utbildningstakten av poliser måste därför öka. Närvarande, synlig polis skapar trygghet och förebygger brott. För att öka antalet poliser på gator och torg krävs en kombination av ökade resurser, omorganisation och prioriteringar inom polisen. Det krävs att den årliga antagningen till Polishögskolan ökar, att antalet civilanställda inom polisen ökar, att det sker en upprepning

Fel! Okänt namn på

bland polisens arbetsuppgifter och att antalet anställda inom polisen med olika specialkompetenser ökar. Ett försvagat polisväsende som inte kan upprätthålla respekten för lagar och regler bidrar till att individer vill ta lagen i egna händer och på sikt till uppkomsten av s.k. medborgargarden.

För att minska polisens utryckningstid och öka effektiviteten i framför allt glesbygden, bör poliser ges möjlighet till en mer flexibel stationering. Det ska finnas möjlighet att ta med sig polisbilen och delar av utrustningen hem, vilket skulle innebära att fler poliser kan finnas tillgängliga för snabb utryckning vid jourtjänstgöring.

Poliser ska göra rätt saker

Polisens arbete måste koncentreras på kärnverksamheten. Att resa runt i polislandet och ta del av vilka djur som man omhändertagit och administrerar är möjligtvis underhållande ur anekdotperspektiv, men det är för varje aktuell djurbesättning ett betydande slöseri med polisiära resurser. Därför är det viktigt att de förslag som redan finns om att renodla polisens arbete verkligen genomförs. Arbetsuppgifter som kan överföras till andra är t.ex. tillståndsärenden, parkeringsfrågor och hittegodshantering. På detta område saknas det varken långvarig debatt eller utredningar. Däremot saknas beslutskraft från regeringshåll.

Upprättandet av fungerande medborgarkontor i kommunerna skulle kunna avlasta polisen en betydande del av mer rutinartade förfrågningar.

Vidare bör arrangörer av kommersiella arrangemang som kräver stora polisinsatser åläggas att stå för en rimlig del av kostnaderna och en del av bevakningen vid statsbesök bör kunna övertas av militärpolis.

Underhållningsidrotten och andra kommersiella arrangemang tär på polisens resurser. Arrangemangen kräver ofta stora polisinsatser för att upprätthålla ordningen. Samtidigt har idrottsklubbarnas verksamhet i allt större utsträckning kommit att bedrivas på kommersiella grunder. Folkpartiet liberalerna menar att det mot den bakgrunden finns starka skäl att vid vissa tillfällen ålägga arrangören av sådana arrangemang att betala för polisens insatser. Härvid måste en tydlig åtskillnad göras mellan klubbar och föreningar som driver sin verksamhet på kommersiella grunder och de som gör det på ideella grunder.

Rensa i byråkratin

Massdatoriseringen av det svenska samhället startade på allvar för ungefär tjugofem år sedan. Att den svenska regeringen inte lyckats samordna datasystemen mellan de 250 myndigheterna är allvarligt. Mest allvarligt är dock att man misslyckats så kapitalt när det gäller just blåljusmyndigheterna i allmänhet och polisen i synnerhet. Polisen har milt uttryckt varit långsam i starten.

Fel! Okänt namn på

När svensk polis nu arbetar med att försöka ta fram ett nytt måluppföljningssystem så tar det årtal eftersom de respektive myndigheternas datasystem inte går att koppla samman.

En stor del av polisens tid och resurser går åt till administrativt arbete. Ett enkelt ingripande medför oftast en stor mängd administrativt efterarbete. Polisens arbete måste dokumenteras noga. Detta är nödvändigt både från rättssäkerhetssynpunkt och för att en misstänkt person ska kunna fällas för brott i domstol. De administrativa åtgärderna som följer vid ett ingripande bör dock vara så okomplicerade som möjligt. Tekniken ska vara ett stöd i polisens arbete. Tekniken får inte utvecklas på ett sätt som gör arbetet mindre effektivt och polisen mindre motiverad att ingripa mot brott. Det finns en uppenbar risk att den uppsjö av administration som följer på ett ingripande minskar polisens benägenhet att ingripa mot brottslighet då risken att fastna i administrativt arbete är överhängande. Genom att minska avrapporteringstiderna med 30 procent, skulle man bara vid Stockholmspolisen kunna få ut polisarbete som motsvarar ca 100 miljoner kronor.

RPS är ärlig:

Vi har ett bekymmer där överlag. När det gäller utvecklingen av svensk polis är den väldigt fokuserad på antal poliser. Väldigt stora resurser binds i personal. Men vi skulle behöva civila experter och kanske ytterligare teknik. Jag har för avsikt under de kommande åren att öka investeringarna på det här området. Jag tycker att det är angeläget att vi får en bättre teknik och att vi utnyttjar den fullt ut.

Det säger rikspolischefen Stefan Strömberg (DN 11/6 2005).

Det är dock regeringen som genom sitt regleringsbrev och sina prioriteringar kan styra polisen i denna balans mellan antal poliser, civilanställda och tekniska stödfunktioner.

Polisen måste ha den bästa tekniken

Polisen måste, förutom tillräcklig numerär och effektiv organisation, även ha tillgång till modern teknik. Polisens centrala systemmiljö är en blandning av äldre och moderna tillämpningar – vissa med ursprung från slutet av 1960-talet, vilket självklart leder till starkt skiftande möjligheter till en effektiv samordning.

Polisens teknik ska vara sådan att den utgör ett kraftfullt hjälpmedel i arbetet. Polisens utrustning måste även förbättras. Polisen måste också få tillgång till bl.a. skyddade fordon för att kunna upplösa våldsamma folkmassor med så liten risk för skador som möjligt för både poliser och allmänheten.

Ett bra exempel på hur en regering inte bör hantera en fråga är turerna kring polisens nya radiokommunikationssystem. Efter att i många år ha skjutit upp besluten har man nu tvingats lägga sig på en betydligt lägre nivå inom ramen för Rakel (gemensam radiokommunikation för trygghet och säkerhet) – med risk för bristande kommunikationsförmåga inte minst i glesbygden. I orter med mindre än 2 500 invånare kommer man inte att kunna ha kommunikation direkt från polisman till polisman. Det kommer i stället att vara nöd-

Fel! Okänt namn på

vändigt med en särskild enhet, dvs. polisbilen. Detta förändrar och försämrar kraftigt möjligheterna för polisen att arbeta effektivt. Polisen måste ges chansen att tillsammans med andra s.k. blåljusmyndigheter få förfoga över ett modernt och kraftfullt kommunikationssystem över hela Sverige.

Poliser ska inte utreda varandra

Det är inte lämpligt att polisen själv utreder misstankar om brott begångna av poliser. Det får aldrig råda någon tvekan om att sådana brott utreds lika noggrant och opartiskt som andra brott. Det är grundläggande för tilltron till polisen att poliser som dömts för brott behandlas strikt. Exempelvis får det aldrig förekomma att poliser som dömts för misshandel sedan själva utreder sådana typer av brott.

En fristående utredningsenhet bör inrättas för att utreda brott där poliser är misstänkta gärningsmän. Regeringen har satt i gång arbetet för att skapa en helt ny enhet. En tanke att lösa detta kan vara att Justitiekanslern tar ansvar för dessa prövningar. Detta bör prövas som ett alternativ till regeringens förslag om en helt ny egen utredningsmyndighet.

Effektivt internationellt samarbete

För att begränsa den grova, gränsöverskridande brottsligheten krävs ett effektivt polissamarbete över nationsgränserna. Ett bra exempel där nationella polisinsatser inte förslår är den internationella handeln med kvinnor. De åtgärder som i dag vidtas av EU är inte tillräckliga. För att effektivt bekämpa handeln med kvinnor, barn och narkotika och annan grov brottslighet krävs ett kraftfullt polissamarbete inom EU. Europol, den europeiska polisbyrån, bör därför på sikt kunna utvecklas till en operativ, gränsöverskridande polisorganisation. Parallellt bör åklagarsamarbetet inom Eurojust utvecklas i samma riktning.

Säkerhetspolisen

Dagens säkerhetspolis är en polisiär säkerhetstjänst som lyder under Rikspolisstyrelsen. Säkerhetspolisen (Säpo) tillhör rättsväsendet och får därigenom en helt annan legitimitet än vad en eventuell civil myndighet lydande direkt under regeringen skulle få.

Säpo har nyligen genomgått en omfattande organisationsförändring med tydlig övergång till mer av målstyrning. Den ökade öppenheten gentemot omvärlden är också lätt att välkomna.

Fel! Okänt namn på

Säpos uppgifter är att bedriva polisverksamhet för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet. Syftet är att skydda demokratin, medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter, Sveriges politiska oberoende och den nationella säkerheten.

Framtidens hot mot rikets säkerhet kräver att samtliga svenska underrättelsetjänster samordnar sitt arbete. I detta spelar nuvarande Säpo en given roll. Den exakta myndighetsstrukturen kräver en fördjupad analys, men färdriktningen är klar. Dagens sektorisering hämmar effektiviteten i kampen mot terrorism eller grov organiserad brottslighet.

Folkpartiet liberalerna har förordat en lösning där Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen får en gemensam inramning. Vi menar att detta är en lösning som ger bäst möjligheter att lösa de redan i dag delvis gemensamma arbetsuppgifterna.

En central uppgift för Säpo är personskyddet. Livvaktsskyddet är en viktig funktion för att skydda offentliga företrädare. Det politiska våldet och hoten mot politiska företrädare är i dag ett allvarligt hot mot vår demokrati. Folkpartiet liberalerna har i tidigare partimotioner ”Politiskt våld” framfört våra farhågor inför denna utveckling och ett antal förslag till värmandet av det öppna samhället. För att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet behöver säkerhetspolisen i sin säkerhetsunderrättelsetjänst skaffa sig underrättelser om förhållanden som kan vara av betydelse för rikets yttre och inre säkerhet samt för bekämpningen av terrorism. Den information som säkerhetsunderrättelsetjänsten inhämtar ska bearbetas och analyseras. En avgörande roll i detta arbete spelar en strategisk bedömning av de hot som föreligger mot rikets säkerhet. Dessa hotbildsanalyser ska uppdateras regelbundet och utgå från utvecklingen i Sverige och vår omvärld. Ytterst utgör dessa analyser också ett av underlagen för Säkerhetspolisens årliga verksamhetsplanering och dess budgetbehov. Säkerhetspolisen gör också fortlöpande hotbilda-bedömningar på en operativ nivå i syfte att få underlag för beslut om att sätta in motåtgärder i form av personskydd eller andra säkerhetsskyddsåtgärder. Kvaliteten på hotbildsanalyserna och antalet livvakter har förbättrats efter mordet på utrikesminister Anna Lindh.

En växande arbetsuppgift för Säpo är arbetet med kontraterrorism. Det handlar om att bekämpa internationell terrorism, spridning av massförstörelsevapen till enskilda eller organisationer samt att hindra och avslöja flykting-spionage. Detta arbete är kunskapseffektivt och ställer särskilda krav på medarbetarnas kompetens. Det är på detta område också särskilt viktigt att fokus sätts på planering och uppföljning för att nå maximal effektivitet. Svårigheterna att hitta fungerande mål- och resultatuppföljningssystem kan inte underskattas, men måste övervinnas. Säpo har i olika sammanhang framställt behovet av nya verktyg i arbetet att förebygga brott mot rikets säkerhet. Det gäller möjligheter till utvidgade tvångsmedel i vissa fall samt övriga processuella frågor. Utöver anslagsförstärkningar är det viktigt att regeringen snarast återkommer med förslag på detta område.

Insynen i Säpos arbete måste förstärkas. Det är inte minst nödvändigt vid en utvidgning av möjligheterna till tvångsmedel. Skapandet av en parlamenta-

Fel! Okänt namn på

risk insynsgrupp kan med fördel samordnas med förbättrad tillsyn av andra myndigheters tvångsmedelsanvändning eller underrättelseinhämtning.

Stockholm den 5 oktober 2005

Lars Leijonborg (fp)

Bo Könberg (fp)

Marita Aronson (fp)

Tobias Krantz (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Liselott Hagberg (fp)

Johan Pehrson (fp)

Karin Granbom (fp)

Helena Bargholtz (fp)

Martin Andreasson (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp)

Ulf Nilsson (fp)

Erik Ullenhag (fp)

Yvonne Ångström (fp)

Torkild Strandberg (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Cecilia Wigström (fp)